

A helyreállító eljárások intézményes keretei az Igazságügyi Hivatal tevékenységének tükrében

**dr. Törzs Edit – Igazságügyi Hivatal
2010. május 19.**

Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium

Központi Igazságügyi Hivatal

Lobbyhatósági
Ügyintézés

Hatósági és
Módszertani
Osztályok

(pártfogó felügyelet,
jogi segítségnyújtás,
áldozatsegítés,
kárpótlás)

Funkcionális
Egységek

Megyei (fővárosi) Igazságügyi Hivatalok

Pártfogó
Felügyelői
Szolgálat

Fiatalkorú
Elkövetők
Osztálya

Felnőtt-korú
Elkövetők
Osztálya

Mediáció

Jogi
Segítség-
nyújtó
Szolgálat

Áldozat-
segítő
Szolgálat

Kárpótlási
Osztály
(kijelölt
megyékben)

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat Missziója

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat célja a bűnismétlés kockázatának csökkentése. A pártfogó felügyelő az alternatív büntetések végrehajtásával, az elkövető szükséges mértékű és következetes ellenőrzésével elősegíti a büntetőjogi következmények maradéktalan érvényesülését, a közösség védelmének erősítését; támogató tevékenységével növeli az elkövető társadalmi integrációjának esélyét.

A Pártfogó Felügyelői Szolgálat a helyreállító igazságszolgáltatás elve alapján működik. Célja, hogy az elkövető szembesüljön tettének következményeivel, s hogy az áldozat, a megsértett közösség és a bűnelkövető közötti közvetítéssel a bűncselekmény okozta károk mérséklődjenek.

Közvetítői eljárás - a helyreállító igazságszolgáltatás egyik eszköze

- **Bűncselekmény: nem elsősorban normasértés, hanem konfliktus, egy valódi személy, vagy a közösség megsértése**
 - **Sértett érdekeinek előtérbe kerülése**
 - **A jogkövetkezmény célja a sérelem jóvátétele**
- **Aktivitást vár el mind az elkövető, mind a sértett oldaláról**
 - **Nem stigmatizál; célja az elkövető reintegrációja**

A büntető ügyekben alkalmazott mediáció gyökerei

- Ősi közösségi szokások
- '70-es évek Kanada, USA, Új-Zéland
- Európa: '80-as évek, elsőként Anglia, Wales, Norvégia
- Az Európa Tanács 1999. évi 19. számú Miniszteri Ajánlása „A mediáció alkalmazásáról büntetőjogi ügyekben”
- a Tanács 2001. március 15-i Kerethatározata a büntetőeljárásban a sértett jogállásáról (2001/220/IB)
- 2007. január 1-jétől közvetítői eljárás büntető ügyekben Magyarországon is

Milyen eltérések lehetnek a különböző országok jogi és gyakorlati megoldásaiban?

- Milyen bűncselekmények esetében alkalmazható a mediáció
- Az eljárás mely szakaszában kerülhet rá sor, az eljárás mely szereplői kezdeményezhetik
 - Fiatalkorúak és/vagy felnőtt korúak ügyeiben alkalmazható-e
- Ki végzi a mediációt (állami, civil, önkéntes, vegyes)
 - Milyen technikát alkalmaz a mediátor
- Hogyan veszi figyelembe a mediáció eredményét a büntetőeljárásban

A büntető ügyekben alkalmazható közvetítői eljárás törvényi definíciója

A Bktv. 2. § (1) szerint: „A közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy a büntetőeljárást lefolytató bíróságtól, illetőleg ügyésztől független, harmadik személy (közvetítő) bevonásával – a sértett és a terhelt (részrtvevők) közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő – írásbeli megállapodás jöjjön létre.”

A mediáció alkalmazásának törvényi feltételei I.

Közvetítői eljárás alkalmazható

- egyes személy elleni (Btk. XII. fejezet I. és III. cím), vagy**
 - közlekedési (Btk. XIII. fejezet), vagy**
 - vagyon elleni (Btk. XVIII. fejezet)**

bűncselekmény miatt indult büntetőeljárásban

**HA a cselekmény ötévi szabadságvesztésnél nem
súlyosabban büntetendő és**

a terhelt a nyomozás során beismerő vallomást tett.

Mikor kizárt a mediáció?

- az elkövető többszörös vagy különös visszaeső,
- a bűncselekményt bűnszervezetben követte el,
- a bűncselekmény halált okozott,
- a szándékos bűncselekményt az elkövető:
 - a szabadságvesztés felfüggesztésének próbaideje alatt, a szándékos bűncselekmény elkövetése miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélté után, a szabadságvesztés végrehajtásának befejezése előtt, próbára bocsátás, vagy vádemelés elhalasztásának tartama alatt követte el.
- terheltként sikeres mediáció után 2 éven belül ismételten nem (szándékos elkövetés).

Kik járnak el mediátorként?

- Erre a feladatra külön kiképzett pártfogó felügyelők
(jelenleg kb. 50 fő)
 - 2008-tól az Igazságügyi Hivatallal szerződött, képzett
ügyvédek
(jelenleg 18 fő)
- + Összeférhetetlenségi szabályok
+ Mentorálási rendszer

A közvetítői eljárás folyamata

érintettek indítványa vagy az ügyész döntése

bíróság vagy ügyész kérhet pfv-t
(speciális tartalom), emellett
kötelezően meghallgatja a feleket,
kéri hozzájárulásukat

ügyészi határozat vagy bírósági végzés
a büntetőeljárás felfüggesztéséről és az ügy közvetítői eljárásra utalásáról
(a felfüggesztés időtartama **max. 6 hónap**)

Érkezés után az illetékesség vizsgálata, szignálás, szükség szerint
hiánypótlás, kapcsolatfelvétel a felekkel, a konfliktus
feltérképezése,
a terhelt és a sértett személyes találkozásának előkészítése.
15 napon belül tájékoztatás és idézés kiküldése a feleknek.

A közvetítői eljárás folyamata

MEDIÁCIÓS ÜLÉS(EK)

közvetítői megbeszélés, amelyen a terhelt és a sértett is személyesen jelen van

a megállapodás megkötése

ha ez megszületik, írásba kell foglalni, a jelenlévő felek kapnak belőle egy-egy példányt

Időkeret: legfeljebb 3 óra – legfeljebb 3 alkalommal

A mediáció jellemzői, alapelvei

- Direkt mediációs módszer
- Transzformatív mediációs szemlélet
 - Titoktartás
 - Önkéntes részvétel
- Mediátor pártatlan – nem ad tanácsot, nem foglal állást, nem hoz döntést

A mediációs ülés folyamatának áttekintése

Első szakasz: Bevezetés

Második szakasz: Megszakítás nélküli idő

Harmadik szakasz: Eszmecsere

Negyedik szakasz: Megállapodás kidolgozása

Ötödik szakasz: A megállapodás megírása

Hatodik szakasz: Az ülés lezárása

Mi történik a mediáció során?

- Esettel kapcsolatos érzelmek megfogalmazása
 - Felek képessé tétele arra, hogy a másikat is meghallják
 - Szükségletek, érdekek feltárása
 - Felelősségvállalás, bocsánatkérés
 - Pozicionális alkuból érdekalapú tárgyalás
- Felek között közvetlen és konstruktív kommunikáció indul
 - Megállapodás a jóvátételről

A közvetítői eljárás folyamata (folytatás)

A megállapodásban foglaltak teljesítése, vagy a teljesítés megkezdése

a befejezéstől számított **15 napon** belül **jelentés** (+ megállapodás) küldése az ügyet közvetítői eljárásra utaló ügyésznek vagy bírónak

A közvetítő (hosszabb teljesítés esetén a pártfogó felügyelő) ezt követően is figyelemmel kíséri a megállapodásban foglaltak teljesítését.

Ha a terhelt nem teljesít, vagy a sértett magatartása miatt nem lehet teljesíteni, a közvetítő erről is értesíti az ügyészt vagy a bíróságot.

Tevékeny megbánás

A terhelt a bűncselekménnyel okozott sérelmet a sértett által elfogadott módon és mértékben jóvátette.

1. Büntethetőséget megszüntető ok:

- **Felnőtt korúaknál a vétségek és a max. 3 évi szabadságvesztéssel büntetendő bűntett esetében**
- **Fiatalkorúaknál a max. 5 évi szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények esetében**

2. A büntetés korlátlanul enyhíthető:

- **Felnőtt korúaknál a max. 5 évi szabadságvesztéssel büntetendő bűntettek esetében**

Ügyszámok a mediáció 2007-es bevezetés óta

2007 – 2.451 új ügy

2008 – 2.976 új ügy

2009 – 3.148 új ügy

Növekedés: 2007-2008: 21%, 2008-2009: 6%

Vádemelések számához viszonyított arány:

2007 – 1,2%

2008 – 1,5%

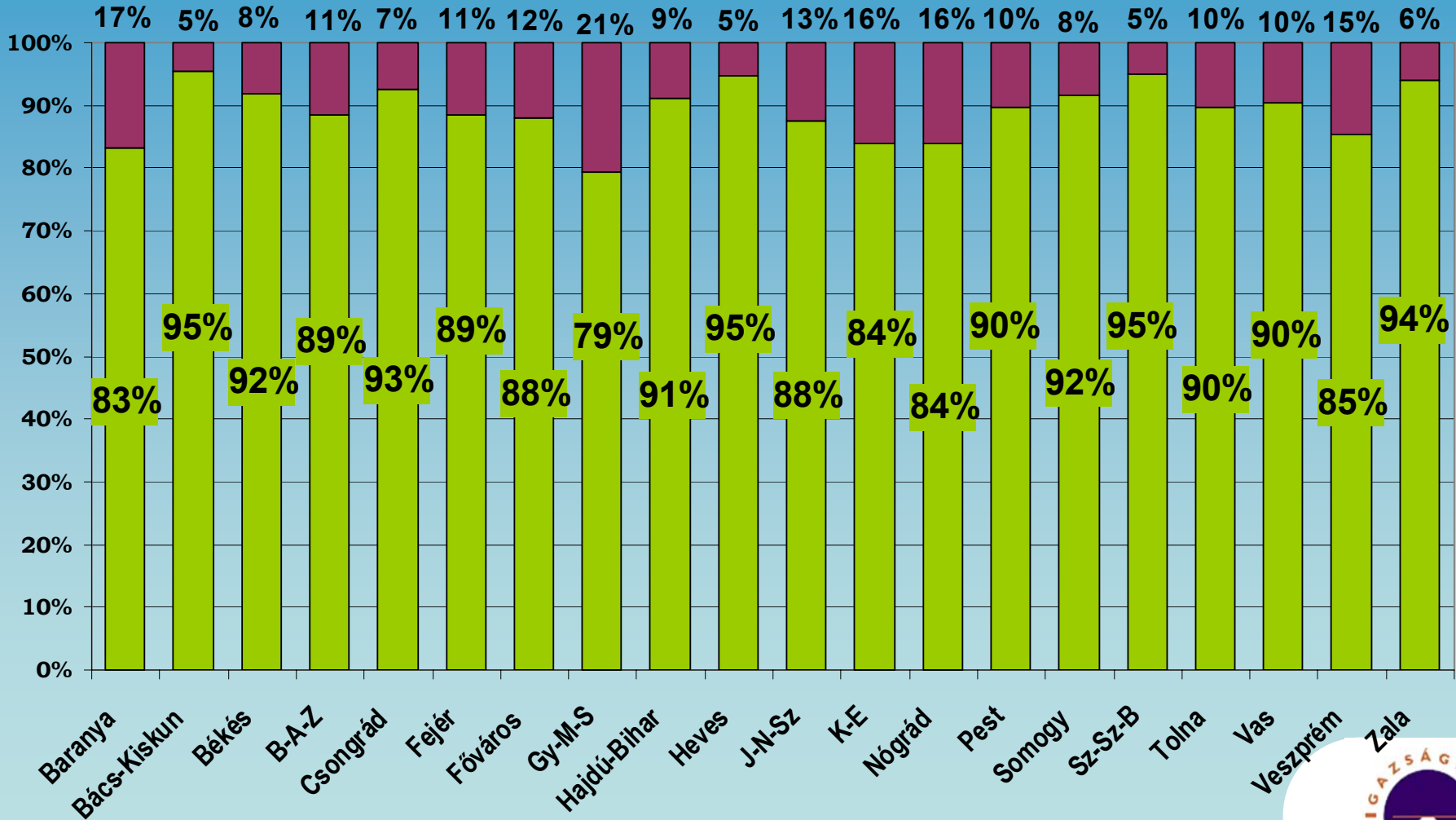
2009 – 1,7%

Növekedés: 2007-2008 25%, 2008-2009: 13%

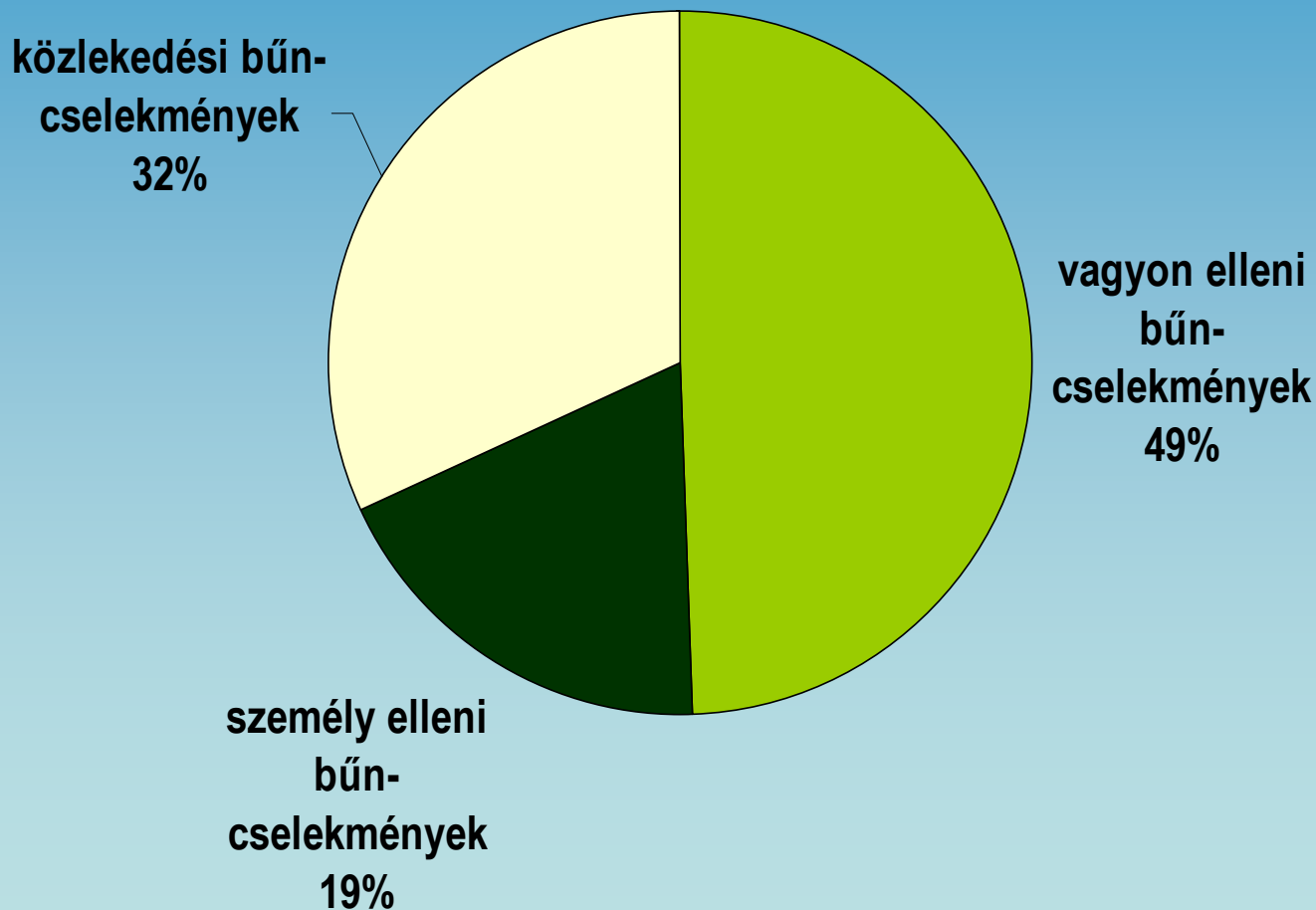

2009-ben érkezett mediációs ügyek száma korcsoport szerinti megoszlásban

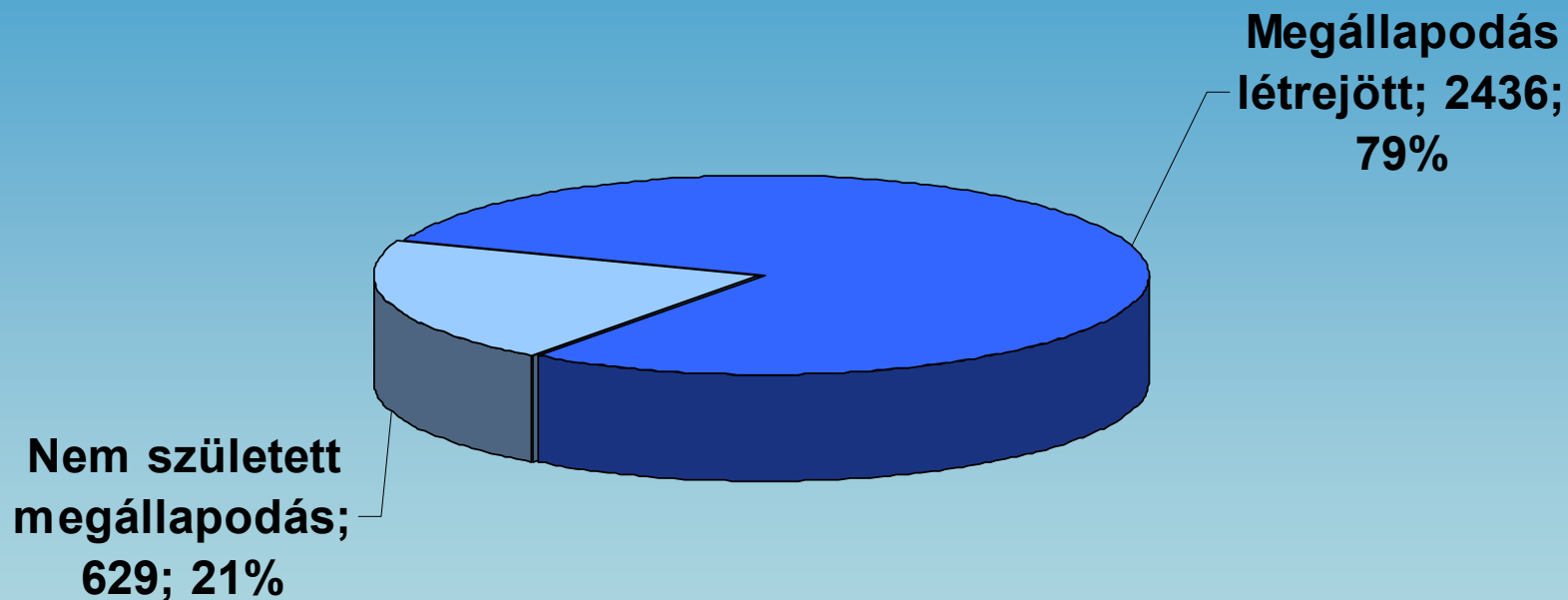
Felnőtt korú Fiataikorú

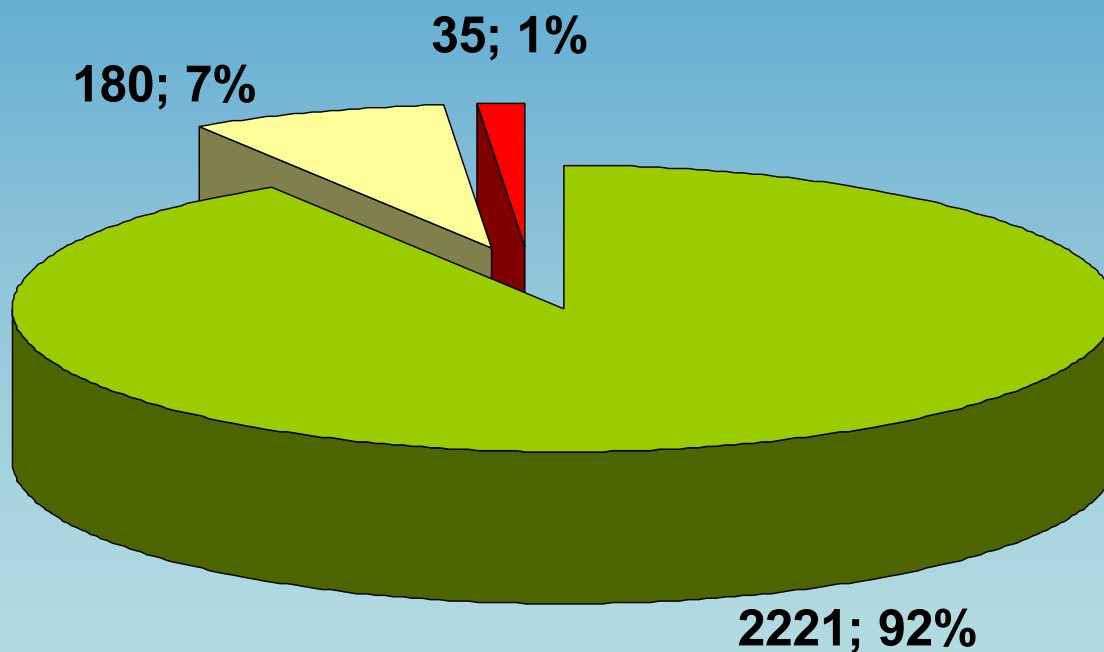
2009-ben befejezett mediációs ügyek bűncselekmény-típusai

Megállapodások a 2009-ben befejezett mediációs ügyekben (N=3065)

2009-ben megállapodással befejezett mediációs ügyek befejeződése (N=2436)

■ Megállapodás teljesült

■ Megállapodás nem teljesült

■ Vádemelés elhalasztása

Megállapodások jellemzői

Túlsúlyban vannak az anyagi jóvátételt tartalmazó megállapodások.

2008-ban kutatás, ebben 300 olyan megállapodás elemzése, amelyekben szerepelt nem anyagi jóvátétel

Típusok:

- 1.) szimbolikus gesztusgyakorlás**
- 2.) kapcsolat lezárására vonatkozó megállapodás**
- 3.) a személyes kapcsolat javítása**
- 4.) az eredeti állapot helyreállítása**
- 5.) a sértett valamely egyéb szükségletét kielégítő megállapodások**

Terheltek és sértettek elégedettségének mérése

504 vizsgált kérdőív

külön sértetti és terhelti kérdőívek

Mennyire felelt meg érdekeinek az eljárás?

- T: 96%, S: 97,5%

Ajánlaná-e másnak?

- T: 96%, S: 99%

Szöveges visszajelzések: *humánus, gyors, tisztelet, őszinteség, nyugodt körülmények*

Köszönöm a figyelmet!

torzse@pjsz.gov.hu

